

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

Галина Олійник,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний університет,
імені Володимира Гнатюка

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Проблематика інклюзивної освіти посідає провідне місце в сучасних освітніх дослідженнях, оскільки пов'язана з реалізацією прав дитини на рівний доступ до якісної освіти та участі в соціальному житті. Особливої значущості інклюзія набуває в дошкільному віці, коли формуються базові психолого-педагогічні компетентності, що зумовлюють подальший розвиток особистості. У міжнародних документах інклюзія визначається не тільки як механізм забезпечення освітніх послуг, а й як соціальна практика, спрямована на подолання дискримінації та створення умов для гармонійного розвитку дітей з різними освітніми потребами.

У зв'язку з цим актуальним є вивчення закордонних моделей інклюзії, які характеризуються високим рівнем організаційної структурованості, міждисциплінарної взаємодії та педагогічної компетентності. Вони можуть виступати методологічною основою для удосконалення вітчизняної інклюзивної практики.

Метою наукового пошуку є наукове узагальнення закордонного досвіду інтеграції дітей з особливими потребами у заклади дошкільної освіти та окреслення ключових умов ефективної інклюзії.

Інклюзивна освіта в міжнародному контексті ґрунтується на положеннях Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, рекомендаціях ЮНЕСКО та документах Ради Європи. У цих актах підкреслюється необхідність забезпечення рівних можливостей та створення компенсаторних умов для розвитку дітей з особливими освітніми потребами [1; 4].

Основними принципами інклюзії виступають: універсальний дизайн навчання, індивідуалізація освітніх маршрутів, міждисциплінарна координація, учнівсько-центровані підходи, партнерство з родинами, раннє втручання. Ці положення стали фундаментом для розбудови інклюзивних систем у багатьох країнах Європи та Північної Америки [3].

Відповідно фінляндська модель інклюзії характеризується високим рівнем інтеграції дітей з особливими потребами у звичайні дошкільні групи. Підтримка надається безпосередньо в груповому середовищі, а не шляхом переведення дітей до окремих спеціальних закладів. Педагогічний персонал працює в умовах міждисциплінарної взаємодії, а освітнє середовище адаптується відповідно до індивідуальних потреб. Суттєвим аспектом є систематична професійна

підготовка педагогів, що забезпечує компетентність у сфері інклюзії та формує позитивне ставлення до різноманітності.

У шведській моделі акцент робиться на розвиток соціальних компетентностей та формуванні толерантного середовища. Діти з особливими потребами інтегруються в усі види діяльності, а педагогічна підтримка здійснюється в межах групи. Особливу роль відіграють програми, що спрямовані на формування емпатії, комунікації та співпраці [2].

Досить цікавою є італійська система інклюзії, яка вважається однією з найбільш прогресивних. Вона не передбачає сегрегації дітей за типом освітніх потреб. Підтримка надається за допомогою асистентів та шляхом розроблення індивідуальних освітніх планів, які створюються мультидисциплінарними командами [3].

Американська модель інклюзії базується на законодавчому документі IDEA, який гарантує дитині право на освіту в умовах менш обмежувального середовища. Ключовим інструментом є індивідуальна освітня програма, що визначає специфічні освітні потреби та форми підтримки. Педагоги та спеціальні фахівці працюють у межах мультидисциплінарних команд, а батьки виступають повноправними учасниками освітнього процесу [1].

Відомо, що Канада реалізує інклюзію через взаємодію педагогів, психологів, соціальних працівників та родин. Важливим елементом є програми раннього втручання, що забезпечують підтримку розвитку ще до вступу дитини до дошкільного закладу.

Закордонні моделі акцентують свою увагу на низці механізмів, які забезпечують ефективність інклюзії: індивідуалізація та адаптація освітнього контенту, функціонування асистентів педагогів, соціально-комунікативний розвиток через групову діяльність, високий рівень педагогічної компетентності, формування інклюзивної культури в освітньому середовищі, міждисциплінарна координація. Ці механізми створюють умови для реального включення дітей у освітній процес та їхнього гармонійного розвитку.

Таким чином, у контексті української інклюзії доцільним є впровадження таких компонентів: індивідуальні освітні програми, підготовка педагогів за компетентнісною моделлю, мультидисциплінарні команди, комплексні програми раннього втручання. Запозичення зарубіжних практик може сприяти формуванню ефективної інклюзивної системи, адаптованої до національних умов.

Закордонний досвід свідчить про те, що інклюзія є результатом системних зусиль, що поєднують педагогічну компетентність, міждисциплінарність, нормативну підтримку та соціальну культуру прийняття. Ефективність інклюзії визначається не лише освітніми механізмами, а й суспільними установками.

Запровадження ключових елементів міжнародних моделей може істотно підвищити якість інклюзивної дошкільної освіти в Україні та забезпечити створення умов для повноцінного розвитку дітей з особливими потребами.

Список використаних джерел

1. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
2. Ainscow, M., Booth, T., Dyson, A. *Improving Schools, Developing Inclusion*. London : Routledge, 2006. P. 1–224.
3. Garcia, S., Varas, M. Inclusive education in Italy: A nationwide perspective. *European Journal of Special Needs Education*. 2011. Vol. 26, № 2. P. 179–192.
4. UNESCO. *Policy guidelines on inclusion in education*. Paris : UNESCO, 2009. 45 p.
5. United Nations. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. New York : UN, 2006. 32 p.